

CUPRINS

ARGUMENTUM	15
Scopul acestui curs.....	18
Metoda și referințe.....	23
Organizarea.....	23
Colaboratorii.....	24
PRELEGerea NR. 1. CONTEXTUL ECONOMIC ACTUAL	25
1. De la economia industrială la economia bazată pe cunoaștere și informație	25
2. Noua economie – economia digitală	31
2.1. Chestiuni introductive.....	31
2.2. Economia digitală. Caracteristici.....	32
2.3. Internetul și rolul lui în „noua economie”.....	32
2.4. Modele de afaceri pe Internet	34
3. Impactul globalizării asupra mediului de afaceri	36
3.1. Chestiuni preliminare.....	36
3.2. Extinderea raporturilor dintre societățile transnaționale și firmele locale	38
3.3. Interdependența afacerilor și comerțul mondial.....	41
4. Concluzii	44
PRELEGerea 2. RAPORTUL DINTRE MEDIUL DE AFACERI ȘI ETICĂ	46
1. Despre abordarea transdisciplinară a afacerilor	46
2. Chestiuni prelabile privind afacerile	51
3. Despre mediul de afaceri.....	52
3.1. Chestiuni prelabile	52
3.2. Abordarea afacerilor din perspectivă teleologică.....	55
3.3. Maximizarea pe termen lung a profitului.....	56
3.4. Legile economice obiective care reglementează afacerile	57
4. Organizațiile economice și etica în afaceri.....	57
4.1. Chestiuni explicative privind organizațiile economice.....	57
4.2. Tipologia organizațiilor economice	61
5. Sistemul economico-social și organizațiile economice.....	61
6. Resursele organizațiilor economice	63
PRELEGerea NR. 3. INTRODUCERE ÎN STUDIUL ETICII ÎN AFACERI	65
1. Chestiuni prelabile.....	65
2. Despre rolul și scopul eticii în economia modernă	71
3. Despre etică în alți termeni.....	73
3.1. Chestiuni preliminare.....	73
3.2. Etica și tehnologia.....	75
3.3. Fundamentele eticii în afaceri – o abordare istorică și normativă	77
3.4. O altă abordare a eticii. Etica clasică bazată pe certitudine vs etica modernă bazată pe relativitate.....	80

4. Fragmente dintr-o istorie a gândirii etice	83
4.1. Etica în antichitate și în evul mediu	83
4.2. Despre evoluția gândirii etice	85
4.3. Eliberarea eticii de valori pur personale, subiective	90
4.4. O formă nouă a teoremei "neutralității etice" a omului de știință	91
4.5. Legea caracterului obiectiv al valorilor sociale	91
4.6. Quinta methodica și legea concordanței logice în dezbaterile științifice pe probleme de etică	92
4.7. O paradigmă nouă în etică: Analiza simultană bazată pe echilibru vs. dezechilibru	92
4.7.1. Piramida înțelepciunii umane aplicată la etică	93
4.7.2. O tabelă de orientare pentru macroetică	94
4.7.3. Teorema imposibilităților în etică	95
4.7.4. Legea concordanței sau simetriei între țeluri și mijloace	96
4.7.5. Cum putem să deducem o propoziție imperativă (cu trebuie) dintr-o propoziție simplă (cu este)	97
4.7.6. Prolegomene la orice studiu viitor asupra eticii	98
5. Conceptul de valoare etică	100
5.1. Conștiința și valoarea etică	100
5.2. Delimitări conceptuale privind norma etică	100
5.3. Norma etică	102
5.4. Principiile etice	105
5.4.1. Responsabilitatea economică și socială a companiei	105
5.4.2. Încrederea între participanții la viața economică	106
5.4.3. Comunicarea onestă și tratamentul corect	107
5.4.4. Principiile liderilor etici în afaceri	108
4.5. Etica și deontologia profesională	109
4.6. Stigmatul bogăției și sărăciei în abordarea etică	111
5. Reprezintă bioetica un subiect actual și în domeniul afacerilor?	112
5.1. Despre bioetică	112
5.2. Bioetica - morală, etică și deontologie?	115
6. Buna – credință în afaceri	118
6.1. Natura conceptului	118
6.2. Răspunderea pentru reaua - credință	119

PRELEGerea NR. 4. ORDINEA SOCIALĂ ȘI JURIDICĂ: FUNDAMENT AL ETICII ÎN AFACERI

1. Societatea umană și normele sociale	121
2. Obiceiul	122
2.1. Chestiuni prelabile	122
2.2. Uzurile normative	124
2.3. Uzurile convenționale	124
3. Principiile generale ale dreptului	125
3.1. Izvor direct și autonom de drept	125

3.2. Importanța teoretică și practică a studierii principiilor dreptului pentru etica în afaceri	126
3.3. Prezentarea analitică a principiilor generale ale dreptului	127
3.3.1. Asigurarea bazelor legale de funcționare a statului	127
3.3.2. Principiul libertății și egalității	127
3.3.3. Principiul responsabilității	127
3.3.4. Principiul echității și justiției	128
3.3.5. O relansare a principiilor generale ale dreptului	129
3.3.6. Echitatea și ordinea juridică internațională	129
4. Morala	130
5. Normele juridice	130
5.1. Chestiuni introductive privind normele juridice	130
5.2. Raportul dreptului cu morala. Ce presupune, legalitate versus moralitate	133
6. Controlul social	133
6.1. Chestiuni preliminare privind controlul social	133
7. Sistemul dreptului	134
7.1. Noțiunea sistemului dreptului	134
7.2. Funcțiile dreptului	135
7.3. Legătura dintre schimbările sociale și cele juridice	136
8. Conceptul de ordine juridică	137
8.1. Chestiuni introductive privind ordinea juridică	137
8.2. Pacea socială	144
8.2.1. Noțiune și prezentare	144
8.2.2. Obligația de pace socială	144
8.2.3. Soluționarea conflictelor prin bună înțelegere	147
8.3. Ordinea juridică în spațiul Uniunii Europene	149
8.4. Caracteristicile ordinii juridice a Uniunii Europene	151
9. Specificități ale ordinii juridice internaționale	153
9.1. Societate internațională și comunitate internațională	153
9.2. Specificități ale ordinii juridice internaționale	154
PRELEGerea NR. 5. DREPTUL ȘI ETICA ÎN AFACERI	155
1. Scurte considerații despre elementele conceptului de drept	155
2. Validitatea dreptului	158
2.1. Validitatea socială	158
2.2. Validitatea etică	160
2.3. Validitatea juridică	161
2.3.1. Norme de bază analitice	162
2.3.2. Norme de baza normative	163
3. Despre rolul regulator al dreptului în raportul dintre interesul individual și interesul general în afaceri	165
3.1. Chestiuni introductive	165
3.2. Esența dreptului	165
3.3. Despre raportul dintre interesul general și cel particular în afaceri	170
3.4. Interesul exprimat în dreptul afacerilor	174

3.5. Interesul general și rațiunea de stat în afaceri	182
4. Statul de drept – concept interdisciplinar	185
4.1. Statul - forma de organizare a societății	185
4.2. Rolul statului în afaceri	192
4.3. Reflecții asupra conceptului „stat de drept”	195
4.4. Esența statului de drept	198
4.5. Uniunea Europeană – caz particular pentru statul de drept	201
PRELEGerea NR. 6. DREPTUL AFACERILOR ȘI ETICA ÎN AFACERI	204
1. Concepte introductive privind relația dintre economie și dreptul afacerilor	204
2. Disciplina sau studiul dreptului afacerilor	206
2.1. Definiția dreptului afacerilor	206
2.2. Dreptul afacerilor în sistemul dreptului	207
2.3. Dreptul afacerilor ca ramură a dreptului unitar	207
2.4. Domeniul de aplicare a dreptului afacerilor	208
3. Caracteristicile dreptului afacerilor	208
3.1. Chestiuni preliminare	208
3.2. Obiectul dreptului afacerilor	210
3.3. Noțiunea raportului juridic de dreptul afacerilor	212
3.4. Caracterul raportului juridic de afaceri	213
3.5. Caracterul normelor juridice	214
3.6. Sistemul de reglementare a dreptului afacerilor în Codul civil român	215
4. Despre cercetarea interdisciplinară a dreptului afacerilor	215
5. Delimitarea dreptului afacerilor de alte ramuri de drept	216
5.1. Concepte introductive privind interacțiunile dreptului afacerilor cu alte ramuri de drept	216
5.2. Raportul dintre dreptul afacerilor și dreptul familiei	217
5.3. Raportul dintre dreptul afacerilor și dreptul muncii	217
5.4. Raportul dintre dreptul afacerilor și dreptul internațional privat	217
5.5. Raportul dintre dreptul afacerilor și unele ramuri de drept public	218
5.6. Raportul dintre dreptul afacerilor și dreptul administrativ	218
5.7. Raportul dintre dreptul afacerilor și dreptul financiar-fiscal	219
5.8. Raportul dintre dreptul afacerilor și dreptul penal	220
5.9. Raporturile dreptului afacerilor cu dreptul procesual civil și penal	220
5.10. Raporturile dreptului afacerilor cu dreptul internațional și dreptul Uniunii Europene	220
6. Concluzii	222
PRELEGerea NR.7. RESPONSABILITATEA SOCIALĂ ȘI RĂSPUNDEREA JURIDICĂ ÎN AFACERI	225
1. Delimitări conceptuale introductive	225
1.1. Responsabilitatea: instituție socială	225
1.2. Responsabilitatea: valoare etică	226
1.3. Răspunderea: instituție normativă	228

2. Responsabilitatea socială a corporațiilor	229
2.1. Chestiuni introductive	229
2.2. Responsabilitatea socială a corporațiilor și etica afacerilor	230
2.3. Creșterea responsabilității sociale a corporațiilor prin standardizare	231
2.4. Guvernanța corporativă.....	233
3. Rolul statutelor profesionale și codurilor deontologice de comportament în etica afacerilor	234
3.1. Chestiuni introductive.....	234
3.2. Deontologie în administrația publică	238
3.3. Răspundere în administrația publică	240
3.4. Rolul societății civile în derularea etică afacerilor.....	242

PRELEGerea NR. 8. PROTECȚIA MEDIULUI ȘI ETICA ÎN AFACERI 244

1. Precizări prealabile.....	244
2. Mediul și dezvoltarea durabilă	245
2.1. Poziționarea problemei	245
2.2. Noțiunea de mediu	245
2.3. Elementele componente ale mediului înconjurător.....	246
2.4. Deteriorarea ecosistemelor.....	246
3. Dezvoltarea durabilă	247
3.1. Considerații generale privind dezvoltarea durabilă	247
3.2. Perspectiva ecologică a sustenabilității dezvoltării economice globale.....	249
4. Etica dezvoltării durabile	251
4.1. Necesitatea unei etici a dezvoltării durabile	251
4.2. Principiile fundamentale ale armonizării protecției mediului și dezvoltării durabile.....	251
4.3. Obiectivele și necesitatea unei politici comune a mediului	253
5. Dreptul fundamental al omului la un mediu sănătos.....	254
5.1. Poziționarea problemei	254
5.2. Conținutul multifuncțional al dreptului omului la mediu	256

PRELEGerea NR. 9. CONCURENȚA COMERCIALĂ ȘI ETICA ÎN AFACERI. OPTIMIZAREA PROFITULUI ÎN LIMITELE

CONCURENȚEI LOIALE	259
1. Chestiuni introductive	259
2. Chestiuni introductive privind maximizarea profitului afacerilor.....	261
3. Exercițarea comerțului în limitele concurenței licite	263
3.1. Libertatea concurenței în economia de piață.....	263
3.2. Domeniul concurenței comerciale	264
3.3. Rolul concurenței în fixarea unui preț just al mărfurilor	265
3.4. Politica Uniunii Europene în domeniul concurenței	266
4.1.5. Obiectivele politicii în domeniul concurenței.....	266
5. Concurența neloială.....	268
5.1. Chestiuni introductive.....	268
5.2. Protecția împotriva concurenței neloiale	270

6. Sancționarea actelor și faptelor de concurență neloială	270
6.1. Chestiuni introductive.....	270
6.2. Sancționarea persoanelor care săvârșesc acte de concurență neloială, prevăzute de Legea nr. 11 din 29 ianuarie 1991 privind combaterea concurenței neloiale,	271
6.3. Sancționarea practicilor anticoncurențiale prevăzute de Legea nr. 21 din 10 aprilie 1996, legea concurenței	273
6.4. Sancționarea încălcărilor procedurilor naționale în domeniul ajutorului de stat, instituite prin Ordonanța de urgență nr. 117 din 21 decembrie 2006 privind procedurile naționale în domeniul ajutorului de stat	275
7. Etica în afaceri: remediul concurenței neloiale	276

PRELEGerea NR. 10. ETICA ȘI PROTECȚIA CONSUMATORULUI

ÎN AFACERI	280
1. Chestiuni introductive privind protecția consumatorului și drepturile consumatorului	280
1.1. Protecția consumatorului	280
1.2. Dreptul consumatorului	282
2. Protecția consumatorilor în plan internațional	284
3. Protecția consumatorului la nivelul Uniunii Europene	286
3.1. Chestiuni introductive privind protecția consumatorului la nivelul Uniunii Europene	286
3.2. Ordinea juridică și drepturile consumatorilor în Uniunea Europeană	287
3.3. Protecția sănătății și siguranței consumatorilor	288
3.4. Prevenirea, sancționarea și responsabilitatea pentru produsele defecte	289
3.5. Reglementări privind produsele	290
3.6. Reglementările privind serviciile	290
3.7. Protecția accesului consumatorilor la justiție.....	292
4. Protecția consumatorului în România	293
4.1. Chestiuni preliminare.....	293
4.2. Cadrul instituțional	294
5. Etica și protecția consumatorului	295
5.1. Chestiuni introductive.....	295
5.2. Către o perspectivă a unei etici globale a consumului	297
5.3. Renovarea sistemului instituțional mondial al protecției consumatorului	299
5.4. Posibile soluții. Alternative etice, juridice, politice și economice	300
5.5. Rolul societății civile în protecția consumatorului	302
5.6. Neuroștiințele între etică și profit	304

PRELEGerea NR. 11. JURIDICZAREA MANAGEMENTULUI

AFACERILOR	306
1. Influența dreptului și managementului asupra mediului de afaceri.....	306
2. Rolul dreptului și al managementului în reforma administrației publice	307
3. Scurte considerații despre noțiunea de management.....	309

4. Rolul administrației publice în creșterea responsabilității sociale a agenților economici.....	310
4.1. Considerații introductive.....	310
4.2. Noțiunea de activitate, administrare sau administrație	312
4.3. Locul guvernării corporative în contextul general de guvernare	313
4.3.1. Conceptul de guvernare.....	313
4.3.2. Semnificațiile conceptului de guvernare	316
4.4. Buna guvernare și guvernarea corporativă.....	319
4.5. Rolul ONU în dinamica guvernării globale.....	321
4.5.1. Considerații introductive privind rolul ONU în dinamica guvernării globale	321
4.5.2. Contribuțiile ONU la îmbogățirea conceptului de bună guvernare	323
4.6. Buna guvernare la nivel regional	325
4.6.1. Buna guvernare la nivelul Uniunii Europene	325
4.6.2. Standarde europene pentru o bună guvernare.....	327
4.6.3. Dreptul la o bună administrare	327
5. Conceptul de „bună guvernare” în România.....	329
5.1. Chestiuni introductive privind conceptul de „bună guvernare” în România	329
5.2. Indicatori pentru buna guvernare în România.....	330
5.3. Prolegomene despre sisteme de management al calității	331
6. Tendințe în îmbunătățirea serviciilor publice.....	333

PRELEGerea NR. 12. ROLUL MORALEI, RELIGIEI ȘI DREPTULUI

ÎN MEDIUL DE AFACERI	335
1. Chestiuni introductive	335
2. Despre morală	335
2.1. Importanța moralității comune pentru drept	337
3. Despre drept	340
3.1. Chestiuni introductive privind dreptul	340
3.2. Principiile dreptului	341
3.3. Ontologia morală a dreptului. Sistemul etic și sistemul juridic	342
4. Despre religie	343
4.1. Conceptul de religie	343
4.2. Religia și dreptul. Reguli morale și prescripții juridice	344
5. Normele juridice și normele religios-morale.....	347
5.1. Chestiuni introductive.....	347
5.2. Concepția occidentală referitoare la etica afacerilor	352
5.3. Concepția islamică despre etică	353
6. Perspectiva etică a politicii.....	355

PRELELEGerea NR. 13. ETICA „AFACERILOR MILITARE”

1. Despre actuala revoluție în afacerile militare.....	359
2. Câteva chestiuni semantice privind revoluția în afacerile militare	360
3. Participanții în afacerile militare	362
4. Caracteristicile „revoluției în afaceri militare”	363

5. Problema etică fundamentală în afacerile militare	365
6. Dreptul, economia și justiția globală.....	367
6.1. Considerații generale.	367
6.2. Etica, polemica și științele sociale	369
6.3. Cauzalitatea și relațiile sociale.....	370
6.4. Spre o poziție inițială de două nivele.	371
6.5. Instituții internaționale: probleme și soluții.	374
6.6. Spre o etică globală?	377
7. Concluzii	380
PRELEGerea NR. 14. ELEMENTE DE DREPT PENAL	
AL AFACERILOR	382
1. Chestiuni introductive asupra dreptului penal al afacerilor.....	382
2. Specificul dreptului penal al afacerilor	383
3. Considerații privind intervenția penală în mediul de afaceri	384
4. Devianța și delicvența omului de afaceri	389
5. Noțiunea răspunderii penale.....	391
6. Infrațiunea-temeiul răspunderii penale	394
6.1. Infrațiunea – noțiune și conținut	394
6.2. Subiectele infrațiunii	395
6.3. Obiectul infrațiunii.....	395
6.4. Pedepșa.....	396
7. Specificul infrațiunilor de natură economică.....	397
BIBLIOGRAFIE	403